Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

De Beschryving van de Reysen Pauli, en Van De Andere Apostelen

Jagen, Jan

[Erscheinungsort nicht ermittelbar], [Um 1750?]

urn:nbn:de:gbv:45:1-639741

Visual Library

Farbkarte #13
B.I.G.
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black
Centimeters
Inches
Landesbibliothek Oldenburg

20. tot 20. *Troas*, alwaer *Paulus* door een gesicht des nachts geroepen wert,
9. 21. om in q. *Macedonien* te komen, dies hy overvaert tot 21. *Samotracen*,
22. ende komt desanderen daeghste 22. *Neapolis*, ten zeehaven in *Macedo-*
23. *nien*, van daer gaende na 23. *Philippi*, alwaer *Lydia* bekeert ende gedoopt
wert; oock een dienstmaegh haren waergeesten geest uytgedreven,
waer over *Paulus* ende *Silas* gegrepen, gegeesselt, ende in de gevangenisse
geworpen werden: doch door een aerdbeevinge daer uyt verlost, den
Stockwaerder bekeert, ende met al sijn huysgesin gedoopt, Actor. 16.

Sy dan van daer gaende, nemen haren weegh door de Steden
24. 25. 24. *Amphipolis*, ende 25. *Apollonia*, komende tot 26. *Thessalonica*, alwaer
26. *Paulus* drie Sabbathen achtereen in de Synagogen der Joden leerde, be-
keerende veel zielen, soo Joden, Griecken, als oock van de voornaemste
vrouwen: maer eenige ongehoorsame Joden ende marckt-booven ver-
wecken de Stadt tot oproer, waer over de gelouvigen aldaer *Paulus* en
27. *Silas* verfonden, ende sy reysdin 27. *Bereen*, daer sy veel tot het gelooy-
ve brachten, maer gevolght van de voorgemelde Joden van 26. *Thessa-*
lonica, wert alaer oock oproer aengestelt, dies *Paulus* van de Broederen
wert weghegesonden, als na deze: doch *Silas* en *Timotheus* bleven noch
28. daer, eenige vergeselschapten *Paulo* tot binnen de Stadt van 53. *Athenen*
en alsoo sy van hem scheyden, gaf hy haer bevel, dat sy terstont hem sou-
den toesenden *Silam* ende *Timotheum*, ondertusschen predickte hy alsaer
in de *Synagoge*, als mede op de marckt, het Euangelium, Actor. 17.

29. *Paulus* van 28. *Athenen* scheydende, quam tot 29. *Corinthen*, alwaer
oock quamen *Silas* ende *Timotheus*, by verkondighde aldaer den Heere
Jesum Christum, een jaer en ses maenden, vermits hem in een gesichte
geopenbaert was dat de Heere in dese Stadt veel volcks hadde; daer na
scheept hy met *Priscilla* ende *Aquila* na d. *Syrien*, als hy, ten eynde sijner
30 beloften, sijn hooft geschoren hadde te 30. *Cenchreen*, het welck is de
31. Oostelick ste haven van 29. *Corinthen*, gelijck 31. *Sicion* is het inkomen
aen het Westen. *Paulus* dan als geseyt is, van 29. *Corinthen* afgevaren,
32. quam tot 32. *Ephesen*, * dae hy *Priscilla* ende *Aquila* beval te blyven,
met belofte, haer aldaer wederom te besoecken, ende hy reyfde na
A°. 52. 10. *Cesaeren*, van waer hy opging na 11. *Jerusalem*, alwaer hy de gemeynte
gegroet hebbende, keerde na 11. *Antiochien*, voorts doorreyfde hy m. *Ga-*
latiam ende 1. *Phrygiam*, de Discipelen over al versterckende: ondertus-
schen quam tot 32. *Ephesen* een man van *Alexandrien*, genaemt *Apollo*,
seer yverigh ende godtvruchtig; doch alleen leerende den Doop *Joannis*,
maer van *Priscilla* en *Aquila* aengenomen, en verder onderwesen, reysde
1. hy na 2. *Achaiam*, daer van de ooststadt was 29 *Corinthen*, alwaer hy ve-
let tot de kennisse Christi gebracht heeft, 1. Corinth. 3. 6. ende Actor. 18.
A°. 53. Terwijlen *Apollo* tot 29. *Corinthen* was verkeerde *Paulus* te 32. *Ephe-*
sen, en alsoo eenige verhardemenschen quaet spraken van den wegh des
Heeren, keerde by van haer, ende scheyden de Discipelen af; doch by
A°. 54. felfs handelde dagelicks in de schole den tijt van twee jaren, soo dat alle
die in n. *Asia* woonden, het woort des Heeren hoorden, beyde Joden en
Griecken, oock dede God ongewoone krachten door *Paulum*, in 't ge-
nesen van alderhande sieckennen gebreken, waer over de ydele Konste-
naers hare boecken brachten, om in aller tegenwoordigheyt defelve te
verbranden: de waerdye daer van wert geschimeert na de hedendaegsche
munte op 15000 gulden. *Demetrius* een voornaeme Silversmit, vreesende
door dese verlichtinge schadelic te linden, stelt met sijnen aenhangh een op-
roer aen, t'welck door de Stadts Schrijver ten deele is gestilt, Actor. 19
A°. 55. *Paulus* van 32. *Ephesen* gescheyden zijnde, is getrocken door q. *Mace-*
donien; de gelouvigen aldaer vermanende, en hy quam in s. *Griecken*land,
in de Kaerte genoemt s. *Grecia*; ende na drie maenden nam hy voor om
A°. 56. naer d. *Syrien* te varen, maer alsoo de Joden op hem neelevden, ontweck
hy haer, ende reysde wederom door q. *Macedonien*, ende scheept van
23. *Philippis* op 20. *Troas*, aldaer blijvende seven dagen, verweckende
Eutichus den gevallen Jongeling van der doot: van daer gaet hy naer
33. 33. *Asson*, het welck somwijlen oock wert genaemt *Apollonia*, alwaer sijn
gesellchap na toe was gevaren, als sy malkanderen aldaer hadden gevon-
34. den, zijn sy van daer gevaren pa 34. *Mitilenen*. een stadt op het eylant
33. *Lesbos* gelegen, ende quamen des anderen daeghs tegen over 35. *Chios*,
36. 37. ende den dagh daer aen tot 36 *Samos*, blijvende te 37. *Trogillium*, zijnde
38. een uytstekende hoeck des berghs 38. *Nicolet*, gelegen van *Samos* ontrent
veertigh stadien; van hier afvarende, quamen des anderen daeghs tot
39. 39. *Mileten*, alwaer *Paulus* by hem ontbiedt de Ouderlingen van 32. *E-*
phesen, haer vermanende tot haer schuldige plicht, neemt met eenen oor-
lof van haer, ende na dat sy t'samen gebeden hadden, scheyden sy met
tranen, ende gelevden *Paulus* te scheep, Actor. 20.

40. Van 39. *Mileten* afgevaren zijnde, quamen sy aen het eylant 40. *Cos*;
41. 42. ende daeghs daer aen tot 41. *Rodus*, van daer tot 42. *Patara*, alwaer sy
een schip vonden, het welck naer *Phoenicien* wilde, waer mede sy van
daer afvoeren, latende 8. *Cyprus* in 't voorby zeelen aen de lincker hant,
43. ende quamen tot 43 *Tyrus*, daer het schip moeste loflen, ende sy bleven
44. bleven daer seven dagen; van daer varende op 44. *Ptolomais*, alwaer sy de
Broederen groeten, ende na een dagh vertoevens, gingen naer 19. *Cesa-*
A°. 57. *rien*, daer sy veel dagen bleven; gingen eyndelick op naer 1. *Jerusalem*,
alwaer haer de gemeynte met groote blijdschap ontfingh; doch na eenige dagen geraeckte *Paulus* onder de handen der Joden, voorhebbende
hem te dooden, maer wert ontset door den Oversten der Bende, die hem
met ketenen bandt, ende gevangen dede brengen na der Romeynen le-
gerplaetse, zijnde een hoogte en rontom bemurde Burght, gelegen
aen de Noordzijde des Tempels, aengeteeckent in onse voorgaende
Kaert van *Jerusalem*, met N°. 28. Als *Paulus* nu op de trappen des
Burghts stont, wert hem toegelaten met de menighte des volcks (die
hem gevolght waren) te spreken, Actor. 21.

Hier verhaelt hy waer hy geboren was, waer opgevoedt, by wie onder-
wesen, ende wat hy bedreven hadde, eyndelick, sijn bekeeringe ende het
gevolg van dien, waer over de Joden een onstuymigh tegen hem aenrie-
pen; hy binnen gebracht zijnde, ende met geeselen onderzocht, seyde een
Roomsburger te zijn, dat over hy terstont onthanden wert, Actor. 22.

Den Raet der Joden *Paulus* verhoort hebbende, werden oneens, waer
over veertigh mannen met eede sich selven versworen, niet te sullen eten
voor dat te *Paulum* souden gedoot hebben: den Oversten der Romeynen
dit aengedient zijnde, sendt hem tot *Felix*, onder de bewaringe van
400 Voetknechten, ende 70 Ruiteren: dese quamen dan des nachts tot
45. *Antipatris*, en des anderen daeghs binnen 10. *Cesarien*, alwaer sy hem 45.
neffens den brief van *Claudius Lysias* aen *Felix* overleverden, Actor. 23.

Na vijf dagen wert *Paulus* ende sijne aenklagers by *Felix* verhoort,
ende de laetsten uytgeselt tot de komste van *Lysias*: oock *Paulo* banden
verlicht, tot dat *Portius Festus* als Stadthouder in plaetse van *Felix* te
10. *Cesarien* quam, Actor. 24.

Paulus in tegenwoordigheyt van sijn aenklagers by *Festum* verhoort,
bevoept hem op den Keyser, Actor. 25.

Dier na wederom voorgebracht, wert verhoort by den Koningh A°. 58.
Agrippa, den Stadthouder *Festus*, ende *Bernice*, Actor. 26.

Hy wert gesonden, neffens enige andere gevangenen, na 46. *Romen* 46.
tot den Keyser *Nero*, onder de bewaringe van *Julius*, een Hoofman over
hondert van de Italiaensche Bende, ende sy voeren van 10. *Cesarien*, in
een schip van 47. *Adramitta*, een Stadt gelegen in 1. *Phrygien*, komende 47.
des and'en daeghs tot 48. *Sidon*, alwaer hem den Hoofman toeliet de 48.
vrienden te besoecken, die hem op sijne reyse besorghten: van daer voe-
ren sy door tegenwint aen de Noordzijde dicht onder g. *Cypren* henen,
deden in 49. *Myra*, alwaer sy vonden een schip van 50. *Alexan-* 49. 50.
drien, dat na t. *Italien* wilde, daer in sy alle overgingen, ende voeren seer t.
langhsaem, komende na veel dagen nevens 51. *Guiden*, daer na by 52. *Sal-* 51. 52.
mona, ende eyndelick in een plaetse, genaemt de 53 *Schoonehaven*, gele- 53.
gen by de Stadt 54. *Lasea*, in't eylant v. *Creta*, alwaer *Paulus* haer ver- 54. v.
maende te blijven, voorhoudende de ongeltadigheyt van het weder, als A°. 59.
zijnde den somer gepasseert, ende dagelicks storm winden te verwachten;
maer den Hoofman, meer den schipper ende stierman, dan *Paulus* ach-
tende, dede haer voortvaren, te meer, alsoo sy meenden te overwinteren
met verre van daer, aen het selve Eylant, in een boquame haven, 55. *Pho-* 55.
nix genaemt: Maer alsoo haer den storm haeft overviel, werden sy met
een onstuymze zee en stercken Oostenwint daer voorby gedreven, loopen-
de onder het Eylant 56. *Claudia*, alwaer sy het Boot inhaelden, ende het 56.
schip omgorden, vreesende te verfallen op de droogte 57. *Syrtes*: hes 57.
welck is een gevaerlicke Zantplaet ende draetstroom, gelegen onder de
Kust van x. *Africa*; dit onweder aenhoudende, begonden sy den derden x.
dagh eenigh goet over boort te werpen, streken hun zeyl, en dreven soo
henen, met een overtrocken lucht, stende in vele dagen noch sonne, noch
sterre: den veertienden dagh begonden sy't lant te sien, doch alsoo sy het
selve niet en kenden, wierpen sy het loot op twintigh, end wyngh
tijts daer na, op vijftien vadem, waer over sy vier anckers lieten vallen,
ende tegen den dagh van *Paulo* vermaent zijnde, wierpen sy haer laft over
boort; met den dagh het lant haer noch onbekent zijnde, sagen sy eenen
inham die wat plant hadde, tegen het welck sy geraden vonden het schip
aen te setten, soo sy konden; de ancker sdan gelicht, ende het zeyl by ge-
set hebbende, wenden het na lant, alwaer sy geraeckten met het voorschip
op een zantplaet, waer over het achterschip van het gewelt der baren aen
stucken gesmeten, ende vernielt wert; die dan swemmen konden, bega-
ven haer na lant, de reste op plancken en andere stucken van het schip, soo
dat sy alle geberght, ende behouden aen lant geraeckten, zijnde in getale
twee hondert ses ende seventigh zielen, Actor. 27.

Dit gevaer alsoo ontkomen zijnde, verstonden sy dat het was een Ey-
lant 58. *Melita*, ofte hedendaeghs *Malta* genaemt; de inwoonders ont- 58.
fingen haer vriendelick, ende bewesen haer alle vrientschap. *Paulus* genas
daer oock veel siecke en gebreckelicke menschen; daer na zin sy van daer
gevaré met een schip van *Alexandrien*, genaemt *Castor en Pollux*, t welk
aldaer overwintert hadde, ende quamen te 59. *Syracusen*, daer sy drie da- 59.
gen bleven, en voeren van daer tot 60. *Regeum*, alwaer sy den wint zuyde- 60.
lick kregen, en quamen tot 61. *Puteolus*, daer sy Broeders vonden, ende 61.
seven dagen by bleven, gaende van daer na 62. *Romen*, van waer de Broe-
deren (van haer komste bericht) haer te gemoet quamen tot 62. *Apy-* 62.
mercht, en een plaetse genaemt de 63. *Drytabernen*; ten laetsten komende 63.
binnen 46. *Romen*, alwaer den Hoofman sijn gevangenen overleverden
aen den Oversten des legers; maer *Paulus* wert toegelaten op hemselven A°. 60.
te wonen, onder de bewaringe van een krijghsknecht, die op hem gedue-
righ paste: *Paulus* dan aldaer een huys gehuert hebbende, predickte twee
jaren het Euangelium, ende schreef binnen 46. *Romen* dese volgende
Sendtbrieven, te weten: aen de m. *Galaten*, 52. *Ephesen*, 53. *Philippen-*
sen, 64. *Colossensen*, en aen *Philemon*: daer na is hy (soo de historien ge- 64.
tuygen) onder de regeeringe des Keysers *Nero* onthalt.

Goetgunstige Leiter, hier mede eyndigen wy, in het kort verhaelt
hebbende, het gene ons (deser materie aengaende) in Godts Heyligh
woort is bekent gemaeckt: wat voorts belanght eenige historien, daer
in dat breeder wert beschreven het wedervaren van d'andere Apostelen,
hier sy gereyft, gevangen, ende omgebracht zijn, laten wy in sijne
waerde: soo veel ons belanght, zijn hier mede vernoeght, alsoo wy dese
Kaerten, mitgaders de beschrijvinge daer achter, met alle vlijt, en
meer als gemeyne naerstigheyt, hebben by een gestelt, oversien, ende
curieuselick gecorrigeert: Versoecken derhalven, dat dese onse arbeyt
met genegentheyt aengenomen wert. *Vaert wel.*

Verklaringe over de Geographische afbeeldinge der Lantschappen, by den Apostelen en hare afgesonden Broederen bevaren en doorwandelt.

ALsoo by ons alreede tot gelief van den Godtvruchtigen
Leser waren gemaeckt vier verscheyden Kaerten, dienstigh
om neffens den Bybel ingebonden te werden, te weten, een
van't *Paradijs*, mitgaders de gantsche wandelinge onser
eerster Ouderen. Item, een van't *Beloofde lant* ende tocht
der kinderen *Israels*. De Stadt *Jerusalem*, haer gelegenheyt en weder-
varen. Als mede eenen van't *Land Canaan*, ten tijde Christi, mitgaders
des Heeren wandelinge. Soo en konden wy met recht niet nalaten, noch
daer by te voegen dese Lant- ende Zee-kaert, als ten hoogsten noo-
digh, om te vertoonen de Koninckrijcken en de Landen, by des Heeren
Apostelen doorwandelt, welcke Kaerte in sich vervat een gedeelte van
Asia, *Europa*, ende van *Africa*; doch alsoo de gelegentheyt van onse
plaets niet toe en laet, wijtloopigh dese Landen te beschrijven, haer ge-
legentheyt, vruchtbaerheyt, nature, als mede haer grensen, soo hebben
wy in de Kaerte yeder Lantschap in't byzonder met stippellingen van den
anderen gescheyden, ende de namen met Kapitael-letteren daer ingestelt;
van de nature en vruchtbaerheyt kan in andre wijtloopiger Lantbe-
schrijvinge nagesocht ende gelesen worden. De laetste schipvaert *Pau-*
li (als hy gevangen na *Romen* wert gebracht) is hier met stipkens an-
gewesen, de Steden en plaetsen met Letteren ende Cijffer-getallen, te
weten, daer de Apostelen zijn doorgereyst, ende oock haer somwijlen
voor eenigen tijt hebben onthouden; oock werden hier aengewesen de
seven Gemeynten, ofte * *Kercken* van *Asia*, daer van den Euangelist ende
Apostel *Joannes* mestie maeckt in't Boeck sijner Openbaringe, als hy
Top't eylant † *Patmos* door den Keyser *Domitianus* gebannen was. Ende
is elcke stadt met een sterreken aengeteeckent, om alles by den luftgieri-
gen Lesergemackelick na te sien, ende bequamelick uyt te vinden, t'ge-
ne in dese Beschrijvinge verhaelt wert: voorts zijn tot vermaeck van't
oogh hier noch figuerlick afgebeelt de principaelste acten ende wedervа-
ringen *Pauli*, en in yeder parck met letteren aengewesen ende verklaert.

Na dat onsen Heere Christus ten hemel opgevaren ende van sijne Dis-
cipelen gescheyden was, hielden haer de Apostelen neffens d'ander ge-
1. loovigen volgens sijn bevel by malkanderen binnen 1. *Jerusalem*, ende
ontfingen na tien dagen den Heyligen Geest, predickende met verschey-
den tongen, waer door de gemeynte wert by gevoeght drie duysent zie-
len, Actor. 1. en 2. *Petrus* ende *Joannes* opgaende na den Tempel, ma-
ken een kreupel-geboren gesont, werden beyde gevangen, ende des an-
deren daeghs met *Barnabas* naer 18. *Derben*, alwaer sy't Euangelium verkon-
dighden ende vele Discipelen aenwonnen, reysde voorts wederom op
16. *Iconien*, 17. *Lystren*, ende 15. *Antiochien*, versterckende de Broede-
ren, ende stelden in elcke plaetse Ouderlingen. 1. *Pisidien* alsdoorwan-
delt, ende versorght hebbende, keerden na h. *Pamphilien*, leerende tot
14. *Pergen*, van waer sy keerden naer 19. *Attalien*, een Stadt gelegen aen 19.
de Middellantsche zee, daer sy te scheep af voeren naer 11. *Antiochien* en
d. *Syrien*; ende verhaelden de Broeders aldaer alles wat sy verricht ende
uytgestaen hadden, blijvende eenen langen tijt aldaer, Actor. 14.

Ontrent desen tijt begon den dieren tijt van *Agabo* voorfeyt, duerende A°. 45.
van't vierde tot het achtste jaer des Roomschen Keysers *Claudij*, *Joseph.*
antiq. lib. 20. cap. 3. Hier over sonden de Christenen onder den Heyde-
nen, een milde hantreyckinge den Broederen die in a. *Judea* woonden,
door de handen *Pauli* en *Barnabæ*, Actor. 11. 29. Dit geschiede ontrent
17 jaer na de bekeeringe *Pauli*, dat is, 14 jaer na dat by uyt c. *Arabien*
quam, Galat. 2. 1. *Paulus* ende *Barnabas* haer wederom begevende naer
11. *Antiochien*, komt *Petrus* oock aldaer, ende weert wel ernstig van *Pau-*
lo in't aengesicht wederspreken over sijne vervolgery, Gal. 2. 11. En al-
soo eenige Broederen uyt a. *Judea* dreven, dat de gelouvige Heydenen
oock moesten besneden werden, stelde sich *Paulus* ende *Barnabas* daer
tegen, waer over goet gevonden wert, ende oock besloten, haer beyde ne-
gens noch eenige andere Broeders te senden na *Jerusalem*, om met de
Apostelen daer over dese saken te spreken; dit *Concilium* ofte *Synodus*
wert gehouden tot 1. *Jerusalem*, in't eenigde jaer des Keysers *Claudij*, A°. 50.
ende was de eerste vergaderinge over questie der religie des Nieuwen
Testaments: dese *Synodale* vergaderinge dan eendrachtelick ge-eyndight
zijnde, werde *Paulus* ende *Barnabas*, neffens *Judas* toegenaemt *Barsabas*
ende *Silas*, oock *Silvanus* genaemt, wederom gesonden na 11. *Antio-*
chien, om den Broederen alder beker te maken, soo mondelingh als by
geschrift, het besluyt der Apostelen ende Ouderlingen, bestaende in vier-
derley onthoudinge, te weten, van't gene den afgoden geoffert was, van
den bloede, van't verstickte, ende van hoererije, die beluyt wert inet
groote blijdschap aengenomen. *Judas* en *Silas* een tijt lang daer gelevt
hebbende, is *Judas* met oorlof vertrocken, ende *Silas* daer gebleven.
Paulus ende *Barnabas* vinden goet te gelouvigen te besoecken in yeder
Stadt daer sy't Euangelium verkondight hadden; *Barnabas* nu wilde tot
dit werck mede nemen *Joannem*, toegenaemt *Marcum*, doch *Paulus* als
wilde sulcks niet toestaen, om dat hy haer, als boven verhaelt is, verlaten
hadde als sy in h. *Pamphilien* quamen; hier over ontstont tusschē haer een
verbitterige, waer over sy van malkanderen scheyden, en *Barnabas* met
Marcus voeren na *Cyprus*, maer *Paulus* nam met hem *Silam*, ende reysde
door d. *Syrien* ende c. *Cilicien*, versterckende over al de gemeynte, Act. 15.

Paulus gekomen zijnde tot 18. *Derben* ende 17. *Lystren*, besuijt *Ti-* A°. 51.
motheum om der Joden wille, neemt hem in sijn gesellchap, ende doorrey-
sende 1. *Phrygiam* en m. *Galatiam*, werden verhindert door den H. Geest, l. m.
't woort in n. *Asia* te predicken, ende aen o. *Mysien* gekomen zijnde, poogt n. o.
den na p. *Bithynien* te gaen, doch werde echter belet, waer over sy quame p.

tot

LM026.697

5082

Landesbibliothek Oldenburg